

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 28.3.2008
COM(2008) 159 galīgā redakcija

2008/0064 (COD)

Priekšlikums
EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES LĒMUMS
par Eiropas Radošuma un inovācijas gadu (2009)

(iesniegusi Komisija)

PASKAIDROJUMA RAKSTS

par Eiropas Radošuma un inovācijas gadu (2009)

1. IEVADS

Sociāli un ekonomiski apsvērumi mudina Eiropu meklēt lielākas radošas pieejas un inovācijas iespējas. Eiropadome vairākkārt atzinusi, ka inovācija ir izšķirīga, lai Eiropas atbilde uz globalizācijas radītajiem uzdevumiem un iespējām būtu iedarbīga. Piemēram, 2006. gada decembrī Eiropadome norādīja, ka: „Eiropai ir vajadzīga stratēģiska pieeja ar mērķi izveidot inovācijām labvēlīgu vidi, kurā zināšanas tiek pārvērstas inovatīvos produktos un pakalpojumos”¹. Mūsdienu ekonomikas uzmanības centrā ir pievienotā vērtība, kuru iegūst, labāk pielietojot zināšanas un ātri ieviešot inovācijas, tādēļ, piesaistot visus iedzīvotājus, jāliek plašāki radošu prasmju pamati. Proti, ir nepieciešamas prasmes un kompetence, kas cilvēkiem ļauj pārmaiņas vērst iespējā un uztvert jaunas idejas, kuras kultūras ziņā daudzveidīgā zināšanu sabiedrībā sekmē inovāciju un aktīvu līdzdalību.

Inovācija ir cieši saistīta ar radošumu, kas ir personiska īpašība, kura pamatojas uz kultūras un personiskām prasmēm un vērtībām. Lai inovācijas spējas izmantotu pilnībā, tās ir jāizplata visā sabiedrībā. Eiropadome 2007. gada martā atkārtoti uzsvēra, ka izglītība un mācības ir noteicošais faktors, lai veicinātu radošumu, inovāciju un konkurētspēju, izvirzot koncepciju par „zināšanu trīsstūri” — izglītību, pētniecību un inovāciju².

Darba programma „Izglītība un mācības 2010”³ un Kopienas rīcības programmas politiskajai stratēģijai mūžizglītības un jaunatnes jomā un tādās saistītās jomās kā kultūra Eiropas mērogā sniedz iespējas apmainīties ar pieredzi un labu praksi, vairot ieinteresēto personu izpratni par veidiem, kā veicināt radošumu un inovācijas spējas. Konkrēti, Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Ieteikums par mūžizglītības pamatprincipiem⁴ ir Eiropas pamatietvars, kas aptver astoņas pamatprasmes (definētas kā „zināšanas, prasmes un attieksmes”), kuras paredz plašu izglītības un mācību programmu visiem dzīves posmiem. Personiskajā, cilvēku saskarsmes un kultūras jomā ar radošumu un inovāciju ir saistītas daudzas no minētajām prasmēm, tostarp „matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās”, „digitālā prasme”, „mācīšanās mācīties”, „sociālās un pilsoniskās prasmes”, „pašiniciatīva un uzņēmējdarbība” un „kultūras izpratne un izpausme”.

Eiropas gada pasludināšana ir efektīvs veids, kā tikt galā ar uzdevumiem, vairojot sabiedrības izpratni, izplatot informāciju par labu praksi, veicinot pētniecību, radošumu un inovāciju, politiskās debates un panākot pārmaiņas. Informēšanas un izpratnes vairošanas pasākumi var būt veiksmīgāki un var palīdzēt politisko debašu centrā izvirzīt konkrētu jautājumu, ja rīcība notiks Kopienas, valstu, reģionālā un vietējā mērogā un ja notiks atklāšanas pasākumi, kuros piedalītos ieinteresētās personas.

---

¹ Eiropadomes prezidentvalsts secinājumi, Brisele, 2006. gada 14.-15. decembris, 28. punkts.

² Prezidentūras secinājumi, Brisele, 2007. gada 8.-9. marts.

³ Vienotais ziņojums „Izglītība un apmācība 2010: neatliekamas reformas Lisabonas stratēģijas panākumu nodrošināšanai”, kuru 2004. gada 26. februārī pieņēma Padome un Komisija. Skatīt arī detalizētu darba programmu par papildinājumu Eiropas izglītības un mācību sistēmu mērķiem, OV C 142, 14.6.2002., 1. lpp.

⁴ Padomes Ieteikums 2006/962/EK (OV L 394, 30.12.2006., 10. lpp.).

2009. gada mērķis ir veicināt radošumu un inovācijas spējas, kas ir visas sabiedrības pamatprasmes. Šis mērķis atbilst Komisijas paziņojumam „Plaša mēroga inovācijas stratēģija ES”, kurā norādīts, ka „inovācija arī turpmāk paliks bez atbalsta, ja par pamatjomu netiks noteikta izglītība. Tai jau no agrīna vecuma jāveicina talants un radošā domāšana⁵.” Tādēļ mūzizglītības programma ir svarīgs līdzeklis, kas atbalsta šo iniciatīvu. Šo Eiropas gadu pēc vajadzības atbalstīs arī citas politiskās stratēģijas un programmas saistītajās jomās: uzņēmējdarbība, informācijas sabiedrības, kohēzija vai lauku attīstība.

2. PRIEKŠVĒSTURE

Radošums ir personiska īpašība, kas izpaužas daudzējādi — mākslas darbos, dizainā un rokdarbos, zinātniskajos sasniegumos un uzņēmējdarbībā, ieskaitot sociālo ekonomiku. Radošuma daudzšķautņainā būtība apliecina, ka daudzās atšķirīgās nozarēs (saistītās un nesaistītās ar tehnoloģiju) zināšanas var būt radošuma un inovācijas pamatā. Inovācija ir veiksmīga jaunu ideju īstenošana; radošums ir inovācijas *sine qua non*. Jauni produkti, pakalpojumi, norises, stratēģijas un organizācijas veidi no cilvēkiem prasa jaunas idejas un sasaisti starp tām. Radoša domāšana un padziļināta problēmu risināšana ir būtiskas prasmes gan ekonomiskā un sociālā, gan mākslas jomā.

Bieži vien radošums, t.i., mākslas jomas, un inovācija, t.i., tehnoloģija un uzņēmējdarbība, nav cieši saistītas. Nodibināt saikni starp tām būs Eiropas gada devums, jo ar konkrētiem piemēriem tiks parādīts, kāda vērtība rodas, ja tādās jomās kā skolas, universitātes, privātās un publiskās organizācijas ņem vērā radošuma un inovācijas koncepciju.

Organizācijas ārpusē rodams svarīgs un bieži vien neatklāts inovācijas avots — lietotājs. Viņa vajadzības var būt par iemeslu jaunu, konkurētspējīgāku produktu un pakalpojumu attīstīšanai, uzlabošanai un/vai izstrādei. Lietotāji, būdami patērētāji bez vajadzīgajām prasmēm, var ne tikai tirgū radīt inovācijai labvēlīgus vidi, bet risināt arī neparedzētas problēmas un piedalīties produktu un pakalpojumu attīstīšanā. Patērētāja līdzdalība iedarbojas pozitīvi un izskaidro, kāpēc jaunu tehnoloģiju ražotāji, kuri cieši sadarbojas ar lietotājiem, inovācijas jomā gūst labus panākumus.

Prasmju un inovācijas attiecība ir dinamiska, proti, cilvēku attieksme, kā arī viņu prasmes un zināšanas palīdz vairot inovāciju, bet tā, savukārt, sniedz ieguldījumu nepastāvīgajā pieprasījumā pēc prasmēm kā sabiedrībā, tā uzņēmumā. Nav universāla prasmju kopuma, kas visos gadījumos garantētu veiksmīgu inovāciju. Inovācijas norises ir aizvien vairāk apvienotas sadarbības tīklos, tās pastāv daudzās disciplīnās un ir vērstas uz problēmas risinājumu, tāpēc pieaug pieprasījums pēc vispārējām prasmēm (piem., mācīšanās mācīties) un spēju efektīvi sadarboties ar citiem dalībniekiem. Tāpēc ir svarīgi, lai tiktu atzītas „zināšanas, prasmes un attieksmes”, kā izklāstīts ieteikumā par pamatprasmēm. Attieksme pret pārmaiņām var būt tikpat svarīga kā formālākas kvalifikācijas.

Motivācija un pašiniciatīva ir viena no radošuma un inovācijas spējas pamatiezīmēm. Šo iezīmju pamati tiek ielikti personības attīstības sākumā. Pirmajos skolas gados radošo spēju attīstīšanai ir veltīta mācību stundu lielākā daļa, bet skolēnu izglītības laikā tai iedalītais laiks strauji sarūk. Tādēļ izglītības sistēmā viens no lielākajiem uzdevumiem ir rast veidu, kā bērnos un jauniešos saglabāt radošo garu. Viens no ierosinājumiem bija, piemēram, veltīt

---

⁵ COM(2006) 502, galīgā redakcija.

lielāku uzmanību radošiem priekšmetiem, veidot jaunas mācīšanās metodes un veicināt dažādas ārpusklases nodarbības.

Vienlaikus kultūru un personu saskarsmes prasmes ir neatņemamas, lai cilvēki efektīvi un veiksmīgi piedalītos sociālajā un darba dzīvē, sevišķi sabiedrībās, kuras kļūst aizvien daudzveidīgākas. Pilsoniskas prasmes cilvēkiem ļauj pilnīgi iekļauties pilsoniskajā dzīvē, kura balstās uz zināšanām par sociāliem un politiskiem jēdzieniem un struktūrām un uz aktīvu demokrātisku līdzdalību. Minētās prasmes un zināšanu kopumi tāpēc ir vienlīdz svarīgi, lai veicinātu radošumu un inovācijas spējas.

Augošais spiediens attīstīt radošas prasmes, inovācijas spējas un spriestspēju liecina par to, ka tradicionālās mācīšanas metodes, izmantojot t.s. tiešo mācīšanu, vairs nav piemērotas. Tās aizstāj ar mācību modeļiem, kas vairāk pievēršas audzēkņiem un balstās uz viņa aktīvu dalību domāšanā un skaidrošanā. Mācīšanās notiek grupā un noris sociālo iemaņu un ieradumu apmaiņā. Svarīgs veiksmīgas mācīšanās un inovācijas priekšnosacījums ir organizācijas kultūra, kas atbalsta atvērtību un radošumu.

3. APSPIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

3.1. Apspriešanās ar ieinteresētajām personām

Ar Eiropas Parlamenta locekļiem un dalībvalstīm notika neoficiālas diskusijas par Eiropas Radošuma un inovācijas gada rīkošanu, balstoties uz spēkā esošajām programmām. Iniciatīvas būtību atbalstīja kopumā, un no plaša ieinteresēto personu loka tika saņemti neskaitāmi papildu informācijas pieprasījumi, kas liecina par lielu ieinteresētību.

3.2. Paredzamā ietekme

Viens no daudzajiem darba programmas „Izglītība un mācības 2010” rezultātiem būs divgadu ziņojumi par sadarbību par virkni izglītības un mācību jautājumu, ieteikumi vai citi nesaistoši principi vai pasākumi, kas aplūko konkrētus tematus, piemēram, informālas mācīšanās un neformālas mācīšanās atzišana vai profesionālo konsultēšanu mūža garumā. Tomēr daudzi no programmā minētajiem pasākumiem vai rezultātiem būs galvenokārt vērsti uz īstenotajiem un politikas veidotājiem, un sabiedrības lielākajai daļai tie nebūs pietiekami labi atpazīstami.

Eiropas gada uzmanības centrā ir radošuma un inovācijas spēju attīstīšana, kura palīdzētu rast iespēju, lai informētu plašāku sabiedrību par dažiem no minētajiem rezultātiem tādā veidā, kas ir pieejams un kas spēj veicināt viņu iztēli, un arī izmantojot Eiropas mērogā jau apstiprinātu analītisku dokumentu un politisku stratēģiju ieteikumus. Ieinteresētajām personām, tostarp Eiropas, valstu, reģionālā un vietējā mēroga iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, iesaistoties Eiropas mēroga iniciatīvā, rastos iespēja panākt lielāku ietekmi un gūt lielāku atzinību par saviem centieniem. Tāpēc Eiropas gads palīdzēs nostiprināt pašreizējo norišu ietekmi darba programmas „Izglītība un mācības 2010” ietvarā un radīt darbību „kritisko masu”, kuru mērķis ir attīstīt ar radošumu un inovāciju saistītas prasmes. Šajā gadā izvērsīs arī Eiropas Starpkultūru dialoga gada (2008) rezultātus, uzsverot to, ka personu un kultūru prasmes ir svarīgas, lai varētu veicināt radošumu un inovācijas spējas vidē, kurā pastāv kultūru dažādība.

Paredzams, ka šādi Eiropas gadam būs vismaz tikpat svarīga ietekme, kā iepriekšējām līdzīgām iniciatīvām izglītības jomā, piemēram, Eiropas Mūzizglītības gads (1996) un Eiropas gads „Izglītības, izmantojot sportu” (2004). Lisabonas stratēģijas kontekstā pašreiz uzmanības

4.2. Juridiskais pamats

Šīs iniciatīvas pamatā ir EK līguma 149. un 150. pants. Minētos pantus parasti ņem vērā abus kopā saskaņā ar mūžizglītības pieeju, kas vairāk nekā desmit gadu laikā apstiprināta daudzos Kopienas dokumentos, ieskaitot apsvērumos minētos pantus.

4.3. Subsidiaritātes princips

Šis priekšlikums ir saskaņā ar subsidiaritātes principu tāpat kā Mūžizglītības programma, kura būs svarīgs Eiropas gada īstenošanas līdzeklis. Līdzīgi kā minētās programmas gadījumā priekšlikuma mērķus nevar pietiekami sasniegt, ja rīkojas tikai dalībvalstis, jo rīcība tikai valsts līmenī neizmanto priekšrocības, kas rastos, ja radošuma un inovācijas jomā pieredzes un labas prakses apmaiņa par pamatprasmēm notiktu Eiropas mērogā starp dalībvalstīm, kurām domāta šī programma.

Priekšlikuma mērķus labāk īstenos ar Kopienas rīcību, jo parasti Eiropas gads tiek veidots, lai risinātu kopīgus uzdevumus, ar kuriem saskārusies Eiropa, apvienojot sabiedrības izpratnes vairošanu un veicinot politiskās debātes un tā rosinot sākt vajadzīgos pasākumus.

4.4. Proporcionalitātes princips

Ierosinātā rīcības kārtība ir vienkārša un balstās uz spēkā esošajām programmām un uz to, lai saziņas darbības pievērstu Eiropas gada tematikai, un tā atbildīgajām struktūrām nerada neproporcionālu vadības slogu.

4.5. Juridisko instrumentu izvēle

Eiropas Parlamenta un Padomes lēmums ir piemērotākais instruments, kas nodrošinās pilnīgu likumdevējas iestādes dalību Eiropas gada veidošanā.

5. IETEKME UZ BUDŽETU

Eiropas gadam nav nepieciešams papildu finansējums. Gada vai daudzgadu prioritāšu izvirzīšana Mūžizglītības programmā un citās saistītās programmās ir elastīga, tāpēc finansējums ir pietiekams, lai atbalsētu izpratnes vairošanas kampaņu līdzīgā mērogā kā iepriekšējos Eiropas gados. Eiropas gada īstenošanai nepieciešamie administratīvie resursi arī pieejami no pašreizējā administratīvā budžeta.